

ΕΥΘΥΜΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ο ΦΑΣΟΥΛΗΣ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Οι Φασουλῆδες στὴν ἀρχαία Αἴγυπτο. Ἀνδρείκελα καλύτερα ἀπὸ τὰ σημερινά. Μιά τραγική παράσταση. Οἱ καθημαγμένοι Φασουλῆδες !... Τὶ γράφει ὁ Ξενοφῶν γιὰ τοὺς Φασουλῆδες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Τὰ «νινιά» τῶν Βυζαντινῶν. Ὁ Φασουλῆς στὴν ἐποχὴ τῆς Ἀναγεννήσεως. Ποιὸς εἶνε ὁ πατέρας τῶν Πιερόττων καὶ τῶν Ἀρλεκινῶν ; Ὁ Βολταίρος, ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ἡ Γεωργία Σάνδη καὶ οἱ Φασουλῆδες. Ὁ Καραγκιόζης καὶ ἡ ἱστορία του. Ὁ Φασουλῆς καὶ ὁ Περιπέτες τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Κονιτωῖτης καὶ ὁ Πασχάλης του. Ἐξέλιξις τοῦ Φασουλῆ ἀε... ἐφημερίδα τοῦ Σουρή.

Ο Φασουλῆδες ποὺ διασκεδάζαν ἄλλοτε τοὺς πατέρες μας, ἔχουν τὴν ἀρχὴ τους, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Αἰγυπτίων.

Ὁ Ἡρόδοτος μιλεῖ στὸ ἔργο του, γιὰ ἀνδρείκελα ποὺ διασκεδάζαν τοὺς Αἰγυπτίους στὶς μεγάλες ἐορτὲς καὶ ἰδίως στὶς ἐορτὲς τοῦ Βάκχου. Τέτοια ἀνδρείκελα ἀνευρέθησαν ἐσχάτως στὰ ὑπόγεια τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος καὶ τῶν Θερβῶν. Τὸ περιεχόμενον εἶνε ὅτι τὰ παιχνίδια αὐτὰ Αἰγυπτιακὰ ἀνδρείκελα στὸ κεφάλι, τὰ χεῖρα καὶ τὰ πόδια, ἔχουν κλειδώσεις, ὅπως ἡ κοιλία τῶν σημερινῶν παιδιῶν. Μποροῦσαν, δηλαδή, νὰ κάνουν διάφορες κινήσεις, με σύρματα, ὅπως γίνεται ἀκριβῶς καὶ σήμερα.

Στὸν τάφο μάλιστα μιᾶς Βακχίδος, ὁ ἀρχαιολόγος Γκαρέ, βρῆκε κοντὰ εἰς μιὰ μοῖνα, τῆς ὁποίας τὸ κίτρινον μεταξοτὸ φάρμα σοῦζετانه ἀκόμα, δύο ἀνδρείκελα ἀπὸ ἐλεφαντοκόκαλο, τοποθετημένα μέσα εἰς κοκκάλινον κουτί τὸ ὁποῖο ἦταν ἐστὶ κατασκευασμένον, ὥστε ἅμα ἄνοιγε, σχημάτιζε ὀλόκληρην τὴν αὐλαία, πλὴν ἀπὸ τὴν ὅποιαν ὁ κάτοχος τῶν ἀνδρείκελῶν ἐπαιξε τὶς κοιλίας του.

Τραγικὴ εἶνε ἡ ἱστορία ἐνὸς παιζέτου ἀρχαίων φασουλῆδων, ποὺ βροθήκε γαμημένη ἐπ'αὐτὸν στὸν τάφο ἐνὸς παναρχαίου Αἰγυπτίου.

Κατὰ τὴν ἐπιγραφήν αὐτὴν, ὁ Αἰγύπτιος καραγκιοζαΐτης, ἐσαύτισε κάποιον ἰσχυρὸ πρόσωπον τῆς ἐποχῆς του καὶ τόσο, φαίνεται, καυστικά, ὥστε τὸν κατεδύσαν ἐν θανάτῳ !

Ὁ δυστυχὴς καραγκιοζαΐτης ὀδηγούμενος στὸν τόπο τῆς ἐκτέλεσεως, παρεκλίθετο τοῦ φίλου καὶ τοῦ συγγενεῖ του νὰ κάνουν τὰ φρεσμίδια τῶν ἀνδρείκελῶν του, καὶ νὰ τοὺς φτιάσουν καινούργια, ἀπὸ τὸν γιῶνα τὸν ὁποῖο φοροῦσε κατὰ τὴν ἐκτέλεσι, καὶ ὁ ὁποῖος θὰ ἐβάρετο μετὰ τὸ αἶμα του. Ἔτσι δὲ ντυμένα ἔζησε νὰ βάλουν τ' ἀνδρείκελά του, δίπλα τὸν στὸν τάφο, γιὰ νὰ παριστῆναι μ' αὐτὰ, ἐνώπιον τῶν θεῶν, στοὺς ὁποίους θὰ παρουσιάζετο μετὰ τὴν ἀποκεφάλισί του !...

Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπίσης εἶχαν τοὺς φασουλῆδες του, τῶν ὁποίων ἐλέγαν ἀνδρείκελα.

Ὁ Ξενοφῶν, στὸ περίφημον συμπόσιον τοῦ Καλίου, διηγείται ὅτι κάποιος Σηρακοῦσιος, ἐφαιδρνε τοὺς συμπόσιοντας μετὰ τὶς ἄγνες κοιλίας του. Καὶ στὴν ἐβραϊκὴ ὁμοῦ ἱστορία ἀναφέρονται τέτοιοι φασουλῆδες.

Ἡ Βασίλισσα τοῦ Σαββά, μετὰ τῶν ἄλλων δούρων ποὺ ἐπρόσφερε στὸν Σολομῶντα, ἦσαν καὶ ἀνδρείκελα ἀπὸ ἀπεριθὸν χρυσοῦ.

Ὁ Τύραννος τῶν Σηρακοῦσιων Διονύσιος, ὅταν ἠρωτήθη τί ἐπερετὴ νὰ κάνουν ἕναν ἐχθρὸ του, τὸν ὁποῖον κρατοῦσε στὴ φυλακῇ, χωρὶς νὰ λαμβάνεται μιὰ ἀπόφασις γιὰ αὐτόν, πήρε ἕνα ἀνδρείκελο καὶ τοῦ ἀπέσπασε τὸ κεφάλι.

Ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ ὀδηγηθέντες οἱ τῆς ὑπερησείας του, κατήλθον στὶς φιλικὰς καὶ ἀποκεφάλισαν τὸν κρατούμενον !

Ἐπίσης καὶ οἱ Βυζαντινοὶ εἶχαν τὶς κοιλίας τῶν, τὶς ὁποῖες ὀνόμαζαν «νινιά».

Κατὰ τὸν μεσαίωνα οἱ φασουλῆδες χάνονται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἐξαίρουμένης τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἕνας τρελλὸς ἤγε-

σίομεν στὸν Ἀπόμαχο, ἕνα μαζὸν περὶ ποίημα ποὺ ἀρχίζει ἔτσι : «Δὲν εἶχονεν πρὸ μικροῦ παιδιᾶ: δὲν εἶχονεν σημαίας, δὲν εἶχονεν θρόνον. Σημαιοφόροι σήμερον τῆς Ἑλλάδος βασιλευμένους, πανηγυρίζομεν ἐλευθέρου ἐσπεραν μειδιῶσαν καὶ φιλανθῆ !

Κύμβαλα χαρὰς ἀλαλάζετε ! Δῶρα τοῦ Προμηθέως ἀναβαίνετε πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ γρηγνόμενα εἰς ἀστέρας, διαφωτίζετε τὸν δρόμον τῆς Βασιλείας.

Παρθένου τῆς Ἀττικῆς, στρώσατε ἀνθρὰ εἰς τὴν διάβασιν τῆς.

Καὶ Ἰγὰς ἐπικαλοῦμαι, ὦ θνητὰς τῆς Μνημοσύνης, ἀναμνήσεις μικρὰ τῆς παρελθούσης δουλείας καὶ ἀβεβαιότητος. Ρεύσατε καὶ ὄμεις ἀναμνησόμενοι εἰς τὰς ὥρας τῆς παρούσης τερπολῆς καὶ ἀποτελέσατε τὴν ἀγαλλίσιον γλυκντέραν !...»

μὸν τῆς Γαλλίας, διήρχετο τὶς ἡμέρες τοῦ παίζοντος «λαγγόνας» κλεισμένος μέσα εἰς μιὰ αἵθουσα τοῦ ἀνακτόρου του.

Ἡ «λαγγόνας» ἐκεῖνης, ὅπως ἀναφέρουσι οἱ χρονογράφοι τῆς ἐποχῆς, εἶχαν ὅλες τὶς κινήσεις ζωηροῦ ἀνθρώπου. Φαίνεται ὅτι δὴ ἦσαν νευροδασα μὲ κλειδώσεις.

Κατὰ τὴν Ἀναγέννησιν ὁμοῦ, ἀπὸ 1500 περίπου, ἡ Ἰταλία ὄηξε, δίνονταί κανεὶς νὰ εἰπῇ, τὸ λίκνον τῶν φασουλῆδων !

Ἡ Σικελία καὶ ἡ Βενετία ἐτελειοποίησαν τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς διασκεδάσεως, τὸ ὁποῖον εἶχε ἀποκτήσει μεγάλην δημοτικότητα. Στὴν Ἰταλία ὁ φασουλῆς, ὀνομάσθηκε «Πολιτινέλλος» καὶ ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ φασουλῆ ἐξεπήδησαν καὶ ἐξωντάνεψαν ὅλοι οἱ εὐθνοὶ τύποι τῶν χορῶν τῆς Ἀποκρίας, οἱ Πιερόττοι, οἱ Ἀρλεκίνοι, ἡ Κολομπίνες, οἱ γέγω-Γουστοί, οἱ ὁποῖοι ἐπέπνευσαν εἰς συγγραφεῖς καὶ ζωγράφους ἔργα μεγάλα καὶ ἀθάνατα.

Ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν ὁ Πολιτινέλλος, πέρασε ὡς Πολιτινέλ στὴ Γαλλία, ὅπου ἔγινεν ὄνομα εἰδικὸς γιὰ τὰ μικρὰ παιδιά.

Τόσον δὲ κατέκτησε τὸ θέατρο τοῦτο τὴν Εὐρώπην ποὺ καὶ μεγάλου συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Βολταίρος, ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ Λαμαρτίνος, δὲν ντροπέδονταν νὰ παρακολουθοῦν παραστάσεις ἀνδρείκελων, ἡ δὲ Γεωργία Σάνδη, διετήρησε στὸ σπίτι της καὶ ἑαυτὸν ἀνδρείκελων, τὸν ὁποῖο ἐπαί- ζοντο τὰ ἔργα τῆς.

Ὁ Φασουλῆς !...

Στὴν Κίνα οἱ φασουλῆδες ἦσαν γνωστοὶ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, ἐλέγοντο «Καν-Τσι» (χιροποιοὶ ζιζάνιο) καὶ ἐγάρταν γενεές καὶ γενεές Κινέζων ἐπὶ χιλιάδες χρόνια.

Καὶ στὴν Περσία ὁμοῦ διασκεδάζοντο πολὺ μετὰ τὸν «Κέσιλ-Πελιράν», τὸν «φαλακρὸ Καραγκιόζη», ὅπως λέγε ἐκεῖ τὸν φασουλῆ.

Στὴν Τουρκίαν ὁ φασουλῆς χάνει τὸ σῶμα του, τὰ ρούχα του, τὴν ἐπαξί του, μεταμορφούμενος εἰς σιάν. Γίνεται Καραγκιόζης.

Ὁ μακαρίτης καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Λάμπρος, εἶχε γράψει ὀλοκλήρην πραγματεία γιὰ τὸν Καραγκιόζη αὐτόν, ὁ ὁποῖος φαίνεται πῶς ἦταν πρόσωπον ὑπαρκτό, ἡμιαὶ καὶ ὁ τόφος του ὑπάρχει καὶ δεκνύεται κοντὰ στὴν Προύσσα, ἀν δὲν ἀπατώμεθα.

Καραγκιόζης σημαίνει «Μαυρομάτης», ἀπὸ τὸ «Καρὸ-χιόσι» (μαῦρα μάτια), ἦταν δὲ ἀστείος ἔργατικός, μὴ ἀφίνοντας μετὰ λόγια του, τοὺς χτιστάς τοῦ παλατιοῦ ἐνὸς Πασσά, νὰ ἐργασθοῦν ἀπὸ τὸ γέλιο.

Ὁ Πασσάς ἐθύμωσε γιὰ τὸ χασομέρι αὐτὸ καὶ διέταξε νὰ τὸν ἀποκεφάλισον !...

Στὴν Ἑλλάδα ἔφερομε καὶ τὸν Φασουλῆ καὶ τὸν Καραγκιόζη.

Ὁ Φασουλῆς ὁμοῦ ἦταν ἀρχαιότερος καὶ ἑλληνοπρεπέστερος, ὁποῖο ἐνεφανίζετο μετὰ φέου.

Σιγά-σιγά ὁμοῦ ὁ Καραγκιόζης τὸν ὑπεσκέλετο καὶ αὐτόν.

Τελευταῖος Φασουλοπλαΐτης εἶχεν ἀπομείνει στὸν τόπο μας, ὁ ἀθάνατος Κονιτωῖτης, ὁ ὁποῖος καὶ μετωνόμασε τὸν Φασουλῆ εἰς Πασχάλη.

Πόθεν τὸ ὄνομα Φασουλῆς, δὲν ἔχει ἐξακριβωθῆ ἀκόμη. Ἀπὸ τὰ παραμύθια τὰ ἑλληνικά, στὰ ὁποῖα παίζει κάποιον ρόλον τὸ φασούλι ; Ἀγνωστον !

Στοὺς δύο ἥρωας τοῦ Φασουλοθεάτρου, ὁ μακαρίτης ὁ Σουρής ἐστῆριξε τὸν «Ρωμῆο» του, στὸν ὁποῖο, ὅλα τὰ γεγονότα τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ κόσμου ὀλοκλήρην, πολλὰς φορὰς, τὰ ἔπεσαν οἱ δύο αὐτοὶ ἥρωες καὶ τὰ συζητοῦσαν καὶ τὰ ἐκρίναν καὶ τὰ σατύριζαν καὶ τὰ ἐκουρέλιζαν :

Φασουλῆς καὶ Περιπέτες ὁ καθ' ἕνας νέτος-σέτος !...

Ὁ Ρουῖλιος

ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΨΥΧΟΠΑΘΕΙΕΣ

Ὁ διάσημος ἱατρός Πέτρος ντ' Ἀπόνο ἐννοοῦσε τέτοια ἀποστροφή πρὸς τὸ τυρί, ὅστε καὶ μόνῃ ἡ μυρωδιά του τοῦ προκαλοῦσε λιποθυμία !...